

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek drives af foreningen Danske Slægtsforskere. Det er et privat special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Støt Slægtsforskernes Bibliotek – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug. Videre publicering og distribution uden for husstanden er ulovlig.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Danske Samlinger

for

Historie, Topografi, Personal- og Literaturhistorie.

Udgivne af

Chr. Bruun,

Bibliothekar ved det store kongelige
Bibliothek.

O. Nielsen,

Dr. phil., Arkivar ved Kjøbenhavns
Raadstue-Arkiv.

og

S. Birket Smith,

konst. Bibliothekar ved H. M. Kongens Haandbibliothek.

Anden Række. Sjette Bind.

Kjøbenhavn 1877—79.

Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel & Søn).

Trykt hos J. Jørgensen & Co.

Biographiske Optegnelser af Rigmarskalk J. C. von Körbitz.

Meddelte efter et Haandskrift i Ravnholt Arkiv af A. Crone,
Sognepræst til Herrested.

Disse Optegnelser stemme i det Væsentlige med den Levnetsbeskrivelse af Körbitz, som findes i det Program, ved hvilket Kjøbenhavns Universitet indbød til Sørgehøjtiden i Anledning af hans Jordefærd. Nogle Oplysninger ere tagne herfra og tilføjede i Anmærkninger med Mærket P.

Hans Kongel. May^{ts} til Danmarck og Norge Geheime Raad, Rigs Marrskallch, Stigtbefallingsmand ofuer Sælands Stiftt, Amptmand ofver Kiøbenhavnfs og Roeskilde Ampter, saavel Assessor udi Collegio Status, Höyeste Ret og Krigs Collegio

Ieg Johan Christoph von Körbitz til Hellerup, Ridder, er fød udj Dreßden i Meißen Aar 1612 dend 13 Augustij af ældgamle adelige forældre og Stammer, paa Fæderne og Møderne, nemlig de von Körbitz og de von Los¹⁾, som i nogle hundrede Aar baade om de Rommerske Kæyßerl. May^{ts} og i særdeliøhed om ded Churfürstl. Huus till Sachßen, hafver gjort sig meget fortient og meriteret.

---

1) Faderen hed: Hans Kaspar von Körbitz til Schmiedeberg, [Falkenhayn], Hausdorff og Zollwitz, i 30 Aar Hofmarskalk hos Kurfyrste Georg I^{as} Gemalinde; Moderen hed: Maria von Loss til Pilnitz. P. — H. K. v. Körbitz døde 1639, 58 Aar gammel.

Dend 27 Augustij er ieg blefven igienföd formedelst vand og dend hellig Aand.

Siden hafuer ieg voren hiemme hos mine Salige forældre, huor ieg saavel af dennem self, som af Privat Præceptoribus, udi saavit aar og Alder kunde tilstede, er med største omhyggelighed blefven underviist, først og fremmest i dend sande Gudsfrøgt og reene Evangelische Lærdom effter dend uforandrede Augsburgische Confession, sampt andre Christelige og adelige dyder, indtil ieg opnaæde ded 11 aar, som var aar 1623, huor ieg da blef forsendt til min Sal. Moerbroder Churfürstl. Sachsische Raad, Stigtbefallningsmand og Præsident udi Hoffretten til Merßeborg Herrn Nicol von Los, om bedre fundamenta til Studeringen at legge, ey alleeneste ved privat underviisning, mens end og publice udi dend høy beröimte Skoele dersammesteds, som ieg frequenterede indtil aar 1627, der ieg af min Sl. Fader til Dreßden blef forskrefven, og der sammesteds med noch andre 3 unge Herremænd privatim informeret af een Candidato Theologiæ, som og ellers i andre Scientzer og adtskellige mange fremmede Sproger var drefven.

Aar 1629 blef ieg med de 3 andre mine Cammerader og for^{ne} voris felleds Hoffmester forskicket til Wittenberg paa universitetet, mine Studier sammesteds at continuere.

Aar 1631 maatte ieg formedelst dend da grasserende megtige Kriig, som i serdelished mine forældre hart treffede, quittere, dißver, ded herlige universitet, og mig hiem begifve; mens effterdi mine tancker og gandske attraa stod derhen, at see og lære noget i verden, huorved ieg eengang self kunde niude got ad, og erlange dend renommé, som mange af mine Sal. forfædre hafuer hafft, saa resolverede ieg med min Sal. Hr. Fadærs forevidende og Consens at engagere mig hoß dend ret Christelige og meged Gudfrøgtige høy og vit beröimte, kloge og tapfere General Lieutenant Hans George von Arnheimb, som da Commenderede dend gandske Sachsische og Brandenburgische Armee, i huis opvartning og tienneste ieg og forblef indtill

Aar 1634, der ieg effter min Sal. Hr. faders Raad og got findende, saa og effter at dend høy Salig Herre og udvalde Printz til Danmarck og Norge Printz Christian Aller-

naadigst hafde behagedt, mig udi sin tienneste at optage, tackede af fra for^{ne} General Lieutenant, som ellers unte mig meget vel, og gierne hafde seet, at ieg lengere var blefven i hans tienneste, og begaf mig saa herind i Danmark

Ded samme aar 1634, huor ieg dend 26 April arriverede till Haderblef ved höystbem^{te} Printzel. Hoffstatt, og blef strags paa timen antaget for een Hoff Juncker, udi huilken function ieg dog icke lengere continuerede end 3 Dage effter ded høy Printzel. Bijlager her i Kiöbenhaufn med dend Churfürstl. Sachsische öngste Printzeßin, Printzeßin Magdalena Sybilla, som holtis dend 7 octobr., der mig gandske uformodentlig blef andraget Cammer Junckers tienneste hos Höybem^{te} Printzeße, saavelsom og siden nogle aar dereffter, der ieg med Printzens og Printzeßindens naadigste permission aaret tilforn var forreigst til Holland, Engeland og Franckerige,¹⁾ nemlig

Aar 1638 Hoff Marrschalls charge hos Hans Höy Printzel. Durchl., huilket ieg udi henseende till min ungdom og vankundighed i Hoff og Huus veßenet, som udkrefvede een stor experienz, søgte udi alld underdanighed at declinere, hollt ded ogsaa hen fra dend 13 Novembr. 1638 indtil

Aar 1639 dend 10 Augustij, der dend Sal. Höylovl. Konge Kong Christian dend 4de ved sin Gouverneur til Löckstad Grefve Pentz og dend Tydske Cantzeler Reventlou, saavelsom ogsaa Hans Höy Printzel. Durchl. selv, mig lod forstaa deris Aller- og naadigste villie om for^{ne} höye charge. Hvor ieg da effter foregaaende Raadföring med min Sl. Hr. Fader dend udi alld underdanighed, i dend viße forsickring om Guds naadige assistenz, antog.

Anno 1646 blef ieg af Hans Höy Printzel. Durchl. antaget og bestillt, foruden mit Hoff Marrskalls Embede, som Raad.

¹⁾ 1 September 1637 reiste Körbitz fra Nykjöbing p. F. over Hamborg, Bremen, Frisland til Amsterdam; derfra gjennem Zeeland, fra Vlis-singen over Calais til Paris. Det næste Aar gik han til Saumur; bereiste en Del af Frankrig og vendte tilbage til Saumur; i November kaldtes han hjem for at efterfølge Hr. de Pudewels som Prindsens Marskalk. I Begyndelsen af det følgende Aar rejste han fra Saumur til Paris, gik i Marts over Dieppe til England, besøgte London, Oxford, tilbage til London, vendte over Gravesand, Dover, Dun-kerque, Brabant, Flandern, Hamborg hjem til Danmark. P.

Aaret derefter nemlig 1647, der dend Høy Sal. Printz paa sin Reigße til dend Eggrische Suurbønd, dißver, ved døden var afgaaen, og ieg med hans effterlatte høybedröfvede Gemahlin, saavel som med Liiget var her i Danmarck fra Dreßden igien arriveret, blef ieg paa ny igien tagen i hendes tienneste som Geheeme-Raad og Hoff-Marrschall, continuerede ogsaa derved, indtill hendes Høy Printzel. Durchl. sig anden gang formæhlede med Hertugen af Alltenborg; og enddog mig baade af Printzeßinden og hendes Herre og Gemahl blef tilbøden store og avantageuse conditioner, tog ieg dog icke deßmindre udi alld underdanighed min afskeed, i den agt og Meening Hoffweßenet gandske at quittere, og mig paa Landet at retirere, som ogsaa skeede, efter at ieg formedelst Guds naadige forsiun

Aar 1649 dend 28 Aprill med min allerkiereste Fr. Christina Lytzow var kommen i Egteskab,¹⁾ saa at fra Septembr. Maaned A° 1652 af indtill

Anno 1657 ieg udi Fyen paa min gaard Hellerup med største fornöylighed og Roe lefvede, dog icke aldels frii og uden employ, mens dend Sal. og Høylovlig Konge, Kong Frederich dend Tredie brugte mig ey alleenest i atskellige forsendinger till Chur- og Förster, mens end ogsaa i mange andre vigtige forretninger, uanseet ieg icke var engageret udi virckelig tienneste, huilcket ogsaa omsider höyst bem^{te} Hans Kongel. May^t med alld Kongel. Naade erkiente, i det Hans May^t

Aar 1655 dend 24 April gandske uformodentlig mig sin Kongel. forlehnings bref paa Idde og Marcke Lehne udi Norge fra Flenßborg till Fyn med et eget Cantzeli bud tilsente, og siden

Aar 1657 udi Februario Maaned ved tvende af Rigens Raad af mig lod begiere, at ieg ded General Commissariat ofver dend gandske Kongel. Armee udi Danmarck vilde tage paa mig, hvilket ogsaa uanseet dend store u-mage og fortred, samme charge medfører, af mig udi alld underdanighed blef

¹⁾ I Otte Krags Dagbog (Danske Sml. 2 R., II, 73) er hans Bryllup med Knud Ulfeld Jakobsens Enke paa Nykjøbing Slot sat til 7. Oktober. Trolovelsen fandt maaske Sted i April. Af dette Ægteskab fødtes en Datter, men hun døde under Fødsele.

efterkommet; mens ded varede icke længere end til ded næstfølgende

Aar 1658, der ieg efter ordre og befallning mig dend 1 Januarij maatte begifve til Kiöbenhaufn, huor da Hans Kongel. May. mig Allernaadigst lod offerere i dend Sal. af-døde Hoff Marrschalls Pentzes sted, samme høy respterlige charge, som ieg og med Ald tilbörlig veneration, efter forre-gaaende Capitulation, tillige med Kiöbenhaufn's Allernaadigst forlehning accepterede.

Aar 1660, efter at ieg udi Kiöbenhaufn's haarde Beley-ring u-sigelig stor arbeyd, möye og U-mage hafde ustanden, lod Hans Kongel. May: dend 22 Novembr. udi samme aar, om formiddagen, mig gandske u-afvidendes ved Hr. Cantzeler Peter Reetz formellde, at de hafde denomineret mig til at vere Rigs Raad, Rigs Marskall og Assessor udi dend Höyeste Ret, Estats- og Krigs Collegio, og at ieg strags paa timen skulde forföye mig op paa Slottet, der sammesteds tillige med andre æden at aflegge, huilcket og i Jesu Naufn skeede.

Aar 1663 dend 11 Octobr. fick ieg atter igien af Hans Kongel. May^t een gandske u-formodentlige Naade, i ded ieg med noch 6 andre fornemme Ministris udi Churfürstindens og Chur Printzens af Sachsen samt andre Förstel. Gesandters fra Sünderborg, Löcksborg og Norborg præsentz blef honoreret og benaadet med dend æld gamle danske Ridder ordre Elephanten.

Aar 1666 fick ieg Befallning at vere Stigtbefallingsmand ofver Sælands Stifft.

Aar 1667 maatte ieg atter igien efter Kongel. befallning antage mig Directionen ved ded Tydske Cantzelij.

Aar 1674 blef mig endda videre til alle mine forige mange charger og store möysommelige forretninger paalagt og betroed ded Directorium ved General Commissariatet, saavel udi Danmarck som Förstendomene og Grefskaberne;

saa at mit gandske Liv og Lefnet hafver fra Barns-been indtill denne tid og dend allereede paakommende höye allder intet andet end jdel möye og u-sigelig arbeid vered, Hvilcket ieg u-muelig kunde hafve' udstaaed, dersom icke dend aller-höyeste Gud hafde haft haanden med i vercket og ledet mig efter sit Raad, heldst efterdi de derved jdelig fore-

falldene store möysommeligheder og besveringer ey formindskedes, mens udi nestfølgende aar nemlig

Aar 1675 jo meere og meere formeredes; icke dißmindre continuerede ieg dog udi samme mine allernaadigste anbefalede forretninger ved ded Kongel. Commissariat indtil

Aar 1677, da ieg fornam, at Hans Kongel. May aller-naadigst resolverede at paalegge og befale General Commissariatet ved Land Militsen end og Holmens og Søe Estatsens forvaltning, og derhos betrachtede og ofverveyede, at Byrden ville blifve saa meget støre og besverligere; og mig som een 65aars gammel Mand, og som allerede udi 43 Aar hafde vered ved een bestilling, gandske u-muelig; Saa hafver ieg mig tid effter anden bemöyet, at ieg med Kongel. Naade og tilladelße fra dette ofver alle andre hafvende forretninger mig paalagde möysommelige Commissariat kunde entlediges, som ieg og endelig dend 20 Martij erhollte; saaledes at Hans Kongel. May. paa min allerunderdanigste Memorial sub dato dend 9 Augustij med egen haand skref, og tillige med befalede udi May^{ts} fraverelße at aabne de med Posten ugentlig indkommende Kongel. Brefve og de derudi befindende importante Sager allerunderdanigst at forstendige og avisere.

Aar 1678 er mig af Hans Kongel. May^t Allernaadigst anbefalet Ober inspectionen ved Hans Kongel. Höyhed Printz Frederich saavel med Hans Hoffstats indrettelße, som ellers med informationen; om end skiönt ieg nu fra denne Commission med een og anden aarsag mig vilde undslaa, kunde ieg ded dog icke erhollde.

Dend 11 Novembr. samme aar hafver ieg saavel nogle andre af de Kongel. Ministris gifved os paa Reigßen med Hans Kongel. May^t her fra til Wißmar, og dend til Dobran beramte sammenkomst allerhöyst bemellte Hans May^t med Churförsten af Brandenburg, som sammesteds vertskabet førte.

Aar 1679 dend 21 Junij fick ieg befallning at Reigße med deris Kongel. Kongel. May^t May^t ud til förstendommene, Huor og dend Muskowitiske Envoye blef gifven audiencz.

Siden hafver ieg giort adtskellige besverlige Reigßer med Hans May^t ud ad Hollsteen, huor iblant var dend sidste, som skeede

Dend 4 Septembr. Dend 18 dito derefter røckte dend Kongel. Armee gandske nær for Hamborg, huor dend og blef staaendes, indtill handlingen jmellem Hans Kongel. May. og bemellte Stad effter mangfoldige conferentzer, anvente möye og arbeyd var kommen til ende.

Aar 1680 hafver ieg foruden mine mange andre og besverlige forretninger frem for nogen anden af de Kongel. Ministris haft at bestille med hendes Printzelig Höyheds Printzeßin Ulricæ Eleonoræ udstyr og endelig bort reigße herfra, som skeede dend 1 Maj samme aar.

Körbitz fik den 13. Juni 1649 danske Adelsprivilegier (D. Saml. 2 R. II, 66). Han døde den 20. August 1682. Broderen Johan Kaspar v. Körbitz forfattede en „Castrum doloris, oder bruderliche Klag- und Lob-Rede“ over ham. Talen blev trykt i Rudolstadt 1682, i Folio, 53 Ss.

Smaastykker.

V.

Et Par Tillægsbemærkninger om Hieronymus Justesen Ranch.

Af S. Birket Smith.

Som jeg i min Udgave af H. J. Ranch's Skrifter (Indledn. S. IV) har antydnet, betegner Lyskander i sin Bog om danske Skribenter (Rørdam: Lyskanders Levned etc. S. 239) Ranch som „nobiliss. Christophori Rosencrantzii Pædagogus“, og han nævner 3 „Epitaphia“, som Ranch skulde have forfattet, nemlig to paa latin over Chr. Rosenkrands's Forældre, og et paa græsk over Chr. R. selv. Disse „Epitaphia“ ansaaes hidtil for tabte, men ere i den seneste Tid blevne fundne. Ved i andet Øjemed at gennemgaa Haandskriftet Nr. 739 Fol. i Gl. kgl. Smlng. (Indberetninger til Biskop Jens Gjødesen i Aarhus 1623 i Anledning af Ole Worms Arbejder) opdagede nemlig Prof. P. G. Thorsen, at de indeholdtes i et i det nævnte Haandskrift indsat lille Hefte i Kvart med Paaskrift